

of Ukraine, but only to a certain extent contributes to the existence of the occupation administration and prevent the use of international legal instruments to protect the rights of the civilians population and the interests of the state. The regime of anti-terrorism operations in ORDLO deprive the public authorities of tools for resolving economic and social issues. Moreover, certain provisions of regulations contradict the opinion of the majority of citizens of Ukraine, which weakens the legitimacy of the legislative body and reduces the credibility of public authorities that could have catastrophic consequences under conditions of armed aggression by the Russian Federation. Therefore, legislative regulation of the status of these territories is one of the most actual task.

The last legislative initiatives concerning legislative regulation of the status of these territories and restoration of territorial integrity – the five draft law, prepared by deputies and the president of Ukraine, are considered.

National legislation on temporarily occupied territories should be developed within the framework of an integrated and unified approach (without the separation of the ARC and the ORDLO) to identify the main areas of state policy that should be guided by the restoration of state sovereignty and territorial integrity of Ukraine, the protection of its national interests and civilian population, the use of international legal instruments to counteract armed aggression, consolidation of Ukrainian society.

Keywords: occupation, aggression, territorial integrity, civilian population.

УДК 323.383+332.8

Є. В. ПЕРЕГУДА

РОЗВИТОК ПРАВОВИХ ЗАСАД ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ЖИТЛОВОМУ СЕКТОРІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

В останні роки досягнуто суттєвого прогресу щодо розвитку правових засади політики енергоефективності та енергозбереження, зокрема у жит-

© ПЕРЕГУДА Євген Вікторович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Київського національного університету будівництва і архітектури

ловому секторі. Сформовано основні механізми стимулювання та реалізації цієї політики. Але потребує прийняття низка інших нормативно-правових актів, включно щодо монетизації житлових субсидій, ринку житлово-комунальних послуг тощо. Розвиток законодавства гальмується суперечностями між групами інтересів. Ігнорування інтересів споживача часто визначається більш високим ступенем консолідації фінансового капіталу, ніж громадянського суспільства.

Ключові слова: енергоефективність, енергозбереження, правові засади, житловий сектор, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

Перегуда Е. В. Развитие правовых основ политики энергоэффективности и энергосбережения в жилищном секторе после Революции Достоинства.

В последние годы достигнут существенный прогресс в развитии правовых основ политики энергоэффективности и энергосбережения, в частности в жилищном секторе. Сформированы основные механизмы стимулирования и реализации этой политики. Но требует принятия ряд других нормативно-правовых актов – относительно монетизации субсидий, рынка жилищно-коммунальных услуг и др. Развитие законодательства тормозится противоречиями между группами интересов. Игнорирование интересов потребителя часто определяется более высокой степенью консолидации финансового капитала, чем гражданского общества.

Ключевые слова: энергоэффективность, энергосбережение, правовые основы, жилищный сектор, объединение совладельцев многоквартирных домов.

Pereguda Yvgen. The development of legal basis for energy efficiency and energy saving policy in the residential sector after the Revolution of Dignity

In recent years significant progress has been achieved towards developing a legal basis for energy efficiency and energy saving policy, in particular in the residential sector. The main mechanisms for stimulating and implementing of this policy are formed. But the adoption of some other legal acts is required, including for «monetization» of housing subsidies, housing and communal services market, etc. The development of legislation is hampered by contradictions between the interest

groups. Ignoring of consumer interests is often determined by a higher degree of consolidation of financial capital than civil society.

Keywords : *energy efficiency, energy saving, legal basis, residential sector, condominium.*

Енергоефективність та енергозбереження посідає вагомe місце у діяльності держави в період після Револуції Гідності. Заходи у цій сфері визначені як один з пріоритетів суспільних реформ в урядових та інших документах. Така увага до цієї сфери викликана необхідністю зміцнення енергонезалежності як передумови державотворення, потребою у забезпеченні динамічного економічного розвитку країни. Адже одним з проявом негативного спадку радянських часів є те, що енергомiсткість валового внутрішнього продукту України у кілька разів перевищує аналогічні показники країн Євро-союзу¹.

Необхідність уваги не лише економістів, а й представників інших галузей суспільствознавства, зокрема й політологів, до проблем енергоефективності та енергозбереження викликана тим, що механізми реалізації політики енергоефективності є «видом політичних дій»², які спрямовані на задоволення потреб різних соціальних груп. Соціально-політичну сутність *energy efficiency* та *energy saving* підкреслюють й європейські аналітики, які пов'язують їх з певними організаційно управлінськими заходами, інституційними реформами тощо³. Врешті сам автор даної статті у своїх останніх публікаціях доводив, що енергоефективність та енергозбереження є не лише *policy*, а й *politics*, тобто сферою, в якій розгортається боротьба за політичну владу⁴.

Одним з найважливіших об'єктів політики енергоефективності та енергозбереження є житловий фонд. Ситуація у ньому є катастрофічною. Втрати енергії при опаленні житлового сектору оцінюються у 60 %⁵. З 18,6 млрд. кубометрів газу, який йде на опалення об'єктів житлово-комунального господарства, за призначенням витрачається лише 7,2 млрд.⁶ Це стосується майже усіх багатоквартирних будинків, збудованих до 2000-тих років, а таких в Україні понад 80 %⁷.

За підрахунками експертів, енергоефективність будинків в Україні у 4 рази нижча за європейські показники⁸.

Крім того, без здійснення активної політики енергозбереження у житловому секторі аналогічні заходи в інших секторах, наприклад, промисловості, не дають необхідного ефекту, більше того, здатні погіршувати економічний стан. Адже їх наслідком буде неминуче зростання ціни продукції, а отже й скорочення ринків збуту. Якщо ж термомодернізація буде здійснювалась у житловому секторі, то зростання цін компенсувалося б скороченням витрат домогосподарств, а отже, появою додаткового ресурсу, який буде спрямовуватися на придбання промислових товарів⁹.

Політика енергоефективності та енергозбереження неможлива без відповідного правового забезпечення. Йдеться не лише про технічне регулювання, зокрема про державні будівельні норми, стандарти будівельних конструкцій, виробів та матеріалів тощо, а й про законодавче регулювання в ширшому контексті, яке б політично, економічно, фінансово сприяло формуванню суб'єктами соціальних відносин заходів у цій сфері. Така правова база включає й документи політико-правового характеру, які дають суспільству сигнал, формують соціального суб'єкта, налаштованого на здійснення заходів енергоефективності та енергозбереження, стимулюють акумулювання цими суб'єктами інвестиційних ресурсів.

Політика енергоефективності та енергозбереження, зокрема розвиток її правових засад, знайшла віддзеркалення у наукових працях. В. Геєць, М. Ковалко, С. Денисюк, С. Єрмілов, В. Жовтянський, О. Суходоля та інші автори заклали фундаментальні принципи державної політики енергозбереження, теоретико-методологічні засади її вивчення. Інші її аспекти досліджували В. Бушуєв, Г. Дзяна, Р. Дзяний, Д. Дрожжин, Л. Кицкай, О. Мельник, В. Струк, А. Чемерис, А. Шидловський та ін. М. Булгакова та М. Приступа випустили посібник з енергозбереження для бюджетних установ та депутатів місцевих рад. Проте розробки державної політики у галузі енергоефективності та енергозбереження практично не зачіпають сферу споживання енергії населенням. Також недостатньо висвіт-

лені політичні аспекти енергозбереження та енергоефективності, хоча, крім праць автора статті, з'явилися вже окремі дослідження у цьому напрямі.

Не можна сказати, що держава раніше не приділяла увагу політиці енергозбереження та формуванню її правової бази. Рамковий закон у цій сфері було ухвалено ще у 1994 р.¹⁰ Тоді ж затвердили державні стандарти з енергозбереження, пізніше були здійснені відповідні організаційно-правові дії – було створено Державний комітет з енергозбереження, який пізніше трансформували у Національне агентство, а з 2011 р. – у Держагентство з енергоефективності та енергозбереження.

На реалізацію, зокрема, політики енергозбереження були спрямовані й інші акти, які регламентували реформу житлово-комунального господарства. Це й Закон «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» тощо, й Указ Президента України «Про прискорення реформування житлово-комунального господарства» від 1999 р., й інші документи.

Проте, як вважають експерти Єврокомісії, недоліком системи регулювання енергозбереження в Україні був дефіцит засобів досягнення поставлених цілей¹¹. Та навіть коли механізми відповідної політики затверджувались (наприклад, у 2010 р. уряд затвердив державну програму, якою передбачалось, зокрема, відшкодування кредитів на придбання енергоефективного обладнання та матеріалів), був дефіцит політичної волі до здійснення політики, який проявлявся й у відсутності держасигнувань. Саме період після Революції Гідності став часом, коли політика енергоефективності та енергозбереження набула чітких інституційних обрисів, коли її реалізація спиралась як на чіткі прагнення держкерівництва, так й чіткі механізми.

Політичним підґрунтям для реалізації політики енергоефективності та енергозбереження у житловому секторі стала, зокрема, затверджена главою держави Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», яка оцінює зміцнення енергонезалежності як одну з першочергових реформ¹². У листопаді 2015 р. уряд в свою чергу схвалив

Національний план дій з енергоефективності. Саме в цьому документі житловий сектор був вперше визнаний пріоритетом політики енергоефективності та енергозбереження¹³.

Ще раніше Кабінет Міністрів України ухвалив та почав реалізацію програми так званих «теплих кредитів», яка передбачала держасигнування на компенсацію ціни кредитів, залучених на заходи з енергозбереження та енергоефективності для індивідуальних домогосподарств, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів. Зокрема, згідно з нею здійснюється відшкодування 20 % кредитів на придбання негазових котлів, 30% – для фізичних осіб на придбання енергозберігаючих товарів, 40 % – для об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів на термомодернізацію¹⁴. Всього у 2015-2016 рр. було асигновано з державного бюджету на енергоефективні заходи 1,15 млрд. гривень.

На стимулювання здійснення відповідних заходів була спрямована й регіональна політика держави, зокрема курс на децентралізацію, включно фінансову. В обмін на це уряд стимулював місцеві органи влади до розробки регіональних програм «теплих кредитів». Станом на серпень 2017 р. діяла 141 така програма¹⁵, хоча заради справедливості слід сказати, що обсяг цих програм доволі незначний. У позминулому році обсяг місцевих програм «теплих кредитів» склав 14 млн. гривень, у минулому – 45 млн.

Але особлива активність влади щодо законодавчого забезпечення політики енергоефективності та енергозбереження спостерігалась у 2017 р. Цього року було ухвалено низку важливих законів у цій сфері. Зокрема, було нарешті прийнято Закон «Про Фонд енергоефективності». Основними завданнями Фонду були визначені залучення інвестицій, впровадження інструментів для погашення кредитів, які залучаються на реалізацію заходів енергоефективності та енергоспоживання, здійснення заходів для вимірювання споживання, надання рекомендацій щодо проектів, забезпечення довгострокового фінансування за рахунок держбюджету та міжнародних фінансових організацій, запровадження енергоаудиту та сертифіка-

ції будівель, обліку усіх спожитих енергоносіїв, створення ринку послуг з управління багатоквартирними будинками тощо.

Фонд є фінансовою установою, засновником якої є Кабінет Міністрів. За розрахунками уряду, його діяльність дозволить не лише скоротити втрати газу у системі теплопостачання та в житловому секторі, а й забезпечить створення 75 тис. робочих місць, запуск ринку послуг у сфері енергоефективності загальним обсягом близько 30 млрд. євро упродовж п'яти-восьми років.

До закону були закладені й положення щодо механізму компенсації вартості «теплих кредитів», використання субсидій на їх погашення тощо. Максимальний розмір компенсації з Фонду для ОСББ складе 50 % витрачених ресурсів. Важливим положенням, спрямованим на ефективну реалізацію політики енергоефективності та енергозабезпечення, є обов'язок Фонду надавати технічні рішення суб'єктам реалізації енергозберігаючих проєктів¹⁶.

Крім того, було ухвалено закон про облік теплової енергії та водопостачання. Відсутність такого обліку була однією з найбільш вагомих причин стримування заходів енергозбереження. Станом на 2012 р. понад 40 % теплогенеруючих підприємств та 70 % споживачів тепла не були обладнані засобами обліку¹⁷.

Прийнятий закон передбачає впровадження протягом 1-3 років 100 %-го приладного обліку у багатоквартирних будинках. Зокрема, заборонено приймати в експлуатацію будівлі, не обладнані засобами обліку, а у будинках, які вже експлуатуються, прилади мають бути встановлені операторами комунікацій у визначені законом терміни. Витрати на встановлення приладів закладаються у тарифи на теплоенергію¹⁸.

Третім найважливішим законом у цій сфері став закон про енергетичну ефективність будівель, який передбачає, зокрема, запровадження сертифікації енергоефективності будівель, створення відкритих баз даних енергетичних сертифікатів, звітів про результати обстеження інженерних систем, регламентує діяльність энергоаудиторів, формування переліку атестованих энергоаудиторів тощо.

Положення про обов'язкову наявність сертифіката набере чинності з 1 липня 2019 р.¹⁹

Вищесказане не означає, що формування правової бази політики енергоефективності та енергозбереження у житловому секторі завершено й у цій сфері відсутні проблеми. Найважливішою складовою реформ має стати формування матеріальної зацікавленості громадян у здійсненні відповідних заходів. Адже обсяг держасигнувань на програми «теплих кредитів», виділених в останні 3 роки²⁰, неспівмірний із потребами у термомодернізації будинків, який оцінюється мінімум у 54 млрд. доларів США²¹. Ані підвищення тарифів, ані держпрограма субсидій, ані навіть держасигнування на компенсацію «теплих кредитів» самі по собі роль формувача зацікавленості не відіграють. На перший план в цьому контексті виходить такий захід як «монетизація» субсидій. Вона теоретично здатна формувати не лише довіру населення до політики влади у сфері енергоефективності та енергозбереження й зацікавленість громадян до здійснення відповідних заходів, а й інвестиційний ресурс. Якщо ввести в дію правила, згідно з якими монетизовані субсидії будуть перераховуватися на рахунки громадян та зможуть використовуватися на здійснення заходів енергозбереження, громадяни будуть зацікавлені у їх здійсненні, оскільки зекономлені завдяки енергозбереженню суми зможуть спрямовувати на закупівлю товарів, які використовуються у проектах енергозбереження.

Проте монетизація має кілька моделей і влада тривалий час не могла визначитись з тим, яку з них слід впроваджувати. Нарешті, 25 вересня 2017 р. Міністерство фінансів України оприлюднило відповідний проект постанови уряду. Він передбачає внесення змін до Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання держпрограм соціального захисту населення за рахунок державних субвенцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 4 березня 2002 р. Передбачається щомісячне формування інформації про суми нарахованих пільг та житлових субсидій в розрізі надавачів послуг та видів послуг, а також реєстрів обсягів спожитих енергоносіїв та наданих послуг. На підставі реєстрів Дер-

жавна казначейська служба перераховує субвенцію на виплату пільг та житлових субсидій. Кошти, отримані постачальниками послуг за рахунок субвенції, використовуються протягом бюджетного року за цільовим призначенням²².

Таким чином, влада обрала модель монетизації субсидій на рівні надавачів послуг, а не споживачів. Коментуючи проект постанови, віце-прем'єр-міністр В. Кістіон зазначав, що «це серйозний крок вперед, який скасує систему клірингових розрахунків і забезпечить розрахунок з постачальниками комунальних послуг живими грошима»²³. Не заперечуючи аргументів віце-прем'єра, того, що запропонований проект монетизації дійсно є «кроком уперед» та призведе до модернізації теплогенерації та інших надавачів послуг, не можна ігнорувати зворотній бік такого рішення. Одним із стримуючих чинників політики енергоефективності та енергозбереження експерти вважають саме те, що «державні кошти спрямовуються на модернізацію генерації, а не на скорочення споживання»²⁴. Запропонована Міністерством фінансів модель не буде сприяти формуванню зацікавленості громадян у заходах енергозбереження у житловому секторі, а відтак формуванню інвестиційного ресурсу в цьому секторі. Хоча, з іншого боку, це рішення відображає більш інтенсивну консолідацію, яка існує нині на рівні капіталу, а саме монополістів з надання послуг, ніж у середовищі громадянського суспільства. До речі, слід зазначити, що раніше розроблений Мінерговугіллям України проект Енергетичної стратегії України Єврокомісія критикувала за ігнорування споживача, який, на її думку, є у центрі Третього енергетичного пакету²⁵.

В цьому контексті останнього слід також зазначити, що хід реалізації програм «теплих кредитів» додатково підкреслив той факт, який був відомим й раніше, а саме те, що ОСББ як інститут в цілому, зокрема й як колективний суб'єкт політики енергоефективності та енергозбереження, знаходиться лише на початку свого становлення, а відтак потребує стимулювання. З цим було пов'язане ухвалення у 2015 р. Закону «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»²⁶, який зобов'язував мешканців будинків

до липня 2016 р. створити ОСББ, визначити керуючу компанію або покласти її функції на ОСББ. Якщо ж вони не робили цього, керуючу компанію мала визначати мерія. Хоча від дії закону спостерігався ефект (зокрема, кількість ОСББ за останні роки зросла з 11 тис. до 24 тис.²⁷, кількість ОСББ, які беруть участь у програмі «теплих кредитів» – до 1121, а обсяг залучених ними коштів – 183,8 млн. гривень²⁸), в цілому хід подій засвідчив неготовність більшості громадян до впровадження цієї системи, тому термін її впровадження було перенесено. Станом на сьогодні положення закону так й залишились нереалізованими, хоча формально він діє. Стимулювання до виконання положень закону має стати важливою складовою вдосконалення правового забезпечення політики енергоефективності та енергозбереження.

Ще однією такою складовою має стати прийняття рамкового закону про житлово-комунальні послуги. Нині діючий Закон «Про житлово-комунальні послуги» був ухвалений у 2004 р. У ньому вперше були визначені засади регулювання відносин з приводу надання житлово-комунальних послуг. Проте станом на сьогодні він застарів. Нині на розгляді парламенту знаходиться проект нового закону²⁹. Проте на ефективність процесу його обговорення впливають суперечності між різними соціальними групами (монополістами у сфері надання послуг, компаніями з управління будинками тощо) з приводу закладених у ньому положень³⁰. Свої зауваження до проекту напередодні другого читання висловило й Головне юридичне управління Верховної Ради, яке вважає за необхідне суттєво доопрацювати його. Зокрема, воно звертає увагу на те, що у законопроекті не враховано вимоги ст. 8 Конституції щодо забезпечення у законі принципу правової визначеності (основоположного елементу принципу верховенства права), та на інші його недоліки.

Ну й нарешті слід зазначити, що на часі давно оновлення Житлового кодексу. Той, що діє нині, був ухвалений у 1983 р. Його ідеологія базується на відносинах, в яких наймодавцем виступає держава. Істотним його недоліком є те, що в ньому не відображено сучасне співвідношення приватного (інвестиційного) та державного

(комунального) житлового фонду за обсягом законодавчого регулювання³¹.

Підсумовуючи, слід зазначити наступне. Стан правового забезпечення здійснення політики енергоефективності та енергозбереження у житловому секторі суттєво покращився за останні роки. Важливо, що значна частина керівництва держави та виконавчої влади усвідомлює пріоритетність саме житлового сектору з точки зору здійснення цієї політики. Проте цей стан ще далекий від досконалості. Основним напрямом, за яким слід очікувати подальшої реалізації потенціалу правового забезпечення, є подальше стимулювання інституційними засобами зацікавленості громадян та структур громадянського суспільства у здійсненні заходів енергоефективності та енергозбереження. На нашу думку, серед конкретних дій у цьому напрямі слід виокремити формування моделі монетизації субсидій на рівні споживачів послуг, стимулювання становлення системи управління багатоквартирними будинками тощо.

1. *Углубленный обзор* политики и программ Украины в области энергоэффективности. Брюссель, Секретариат Энергохартти, 2013. С. 62. 2. *Цанко-Піддубна О. І.* Аналіз механізмів реалізації політики енергоефективності // Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19. № 11. С. 300. 3. *Углубленный обзор* политики и программ Украины в области энергоэффективности. С. 17-18. 4. *Перегуда Є. В.* Політика енергоефективності та енергозбереження: необхідність нових підходів // *Politicus*. 2017. № 4. С. 76-77. 5. *Проект Концепції* Фонду Енергоефективності: розроблено Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Київ, 2016. С. 5. 6. *Украинцам хотят урезать расход газа.* URL : <http://www.minprom.ua/news/224143.html> (дата звернення : 20.01.2017). 7. *Зубко Г.* 80% жилого фонда Украины было построено до 90-х годов. URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/80-zhilogo-fonda-ukrainy-postroeno-90-h-godov-1481895521.html> (дата звернення : 16.12.2016). 8. *Волков С. С., Козак Ю.В.* Програма розвитку ООН в Україні в сфері впровадження програм енергоефективності та охорони навколишнього середовища // Енергоефективність в будівництві та архітектурі. 2013. Вип. 4. С. 38. 9. *Дячук А. А., Подолець Р. З., Серебренников Б. С.,*

Чепелев М. Г. Политика энергоэффективности в Украине : veritas momentum // Экономика Украины. 2015. № 4. С. 65–66. **10.** *Про енергозбереження*: Закон України від 01 липня 1994 р. № 74/94-ВР // ВВР України. 1994. № 30. Ст. 283. **11.** *Углубленный обзор* политики и программ Украины в области энергоэффективности. С. 16. **12.** *Про Стратегію* сталого розвитку "Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення : 07.09.2017). **13.** *Урядом схвалено* Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року // Повідомлення прес-служби ДАЕЕ від 25 листопада 2015 р. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248658355&cat_id=248817842 (дата звернення : 16.09.2017). **14.** *Про внесення змін до постанов* Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. № 243 та від 17 жовтня 2011 р. № 1056: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 231. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/231-2015-п> (дата звернення : 17.09.2017). **15.** *Реформи в сфері* енергоефективності та відновлювальної енергетики : досягнення за останні 3 роки, ініціативи та їхній ефект на економіку України // Звіт роботи Голови Держенергоефективності Сергія Савчука за 3 роки (серпень 2014 – серпень 2017). Київ, 2017. С. 10. URL : http://sae.gov.ua/sites/default/files/REPORT_29_08_2017.pdf (дата звернення : 17.09.2017). **16.** *Про Фонд* енергоефективності: Закон України від 08 червня 2017 р. № 2095-VIII // ВВР України. 2017. № 32. Ст. 344. **17.** *Акуленко Л.* Тепловий удар по енергоефективності : Прес-реліз на основі дослідження Святослава Павлюка (Фундація ПАУСІ) «Дієва державна політика енергоефективності – основа модернізації ЖКГ». Київ, 2016. С. 2. **18.** *Про комерційний* облік теплової енергії та водопостачання: Закон України від 22 червня 2017 р. № 2119-VIII // ВВР України. 2017. № 34. Ст. 370. **19.** *Про енергетичну* ефективність будівель: Закон України від 22 червня 2017 р. № 2118-VIII // ВВР України. 2017. № 33. Ст. 359. **20.** *Реформи в сфері* енергоефективності та відновлювальної енергетики. С. 8. **21.** *Проект Концепції* Фонду Енергоефективності. С.8. **22.** *Проект Постанови* Кабінету Міністрів України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» // Міністерство фінансів України. URL : <https://www.minfin.gov.ua/news/view/proekty-rehuliatornykh-aktiv-dlia-obhovorennia?category=aspekti-roboti&subcategory=proekti-dokumentiv> (дата звернення : 17.09.2017).

23. Володимир Кістіон: Уряд запрошує громадськість до обговорення проекту з монетизації субсидій. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250295500&cat_id=244276429. **24.** Акуленко Л. Цит. праця. С. 2. **25.** ЕК раскритиковала проект "Энергостратегии Украины до 2035 года" // Стрічка новин «Интерфакс-Украина» від 20 січня 2017 р. **26.** Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14 травня 2015 р. № 417-VIII // ВВР. 2015. № 29. Ст. 262. **27.** В управленні ОСМД к концу 2017г будет треть жилфонда, считают в Кабмине / Стрічка новин «Интерфакс-Украина» від 24 квітня 2017 р. **28.** Реформи в сфері енергоефективності та відновлювальної енергетики. С. 9. **29.** Проект Закону про житлово- комунальні послуги Зареєстрований у секторі законопроектів Верховної Ради України під № 1581-д від 10 грудня 2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57371 (дата звернення : 15.09.2017). **30.** Поліщук Н. Законопроект про комунальні послуги: споживачі на самоті з монополістами. URL : <http://www.epravda.com.ua/publications/2017/04/21/624083/> (дата звернення : 17.09.2017). **31.** Степанюк І. Л. Развитие законодательного обеспечения реформирования жилищно-коммунального хозяйства // Региональная политика: историчні витоки, законодавче регулювання, практична реалізація [зб. наук. пр.]. Київ–Тернопіль, 2015. Вип. II. Матеріали Другої Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 14–15 грудня 2016 р.). «Економічна думка». 2016. В 2-х ч. Ч. 1. С. 252.

***Pereguda Yvgen.* The development of legal basis for energy efficiency and energy saving policy in the residential sector after the Revolution of Dignity**

After the Revolution of Dignity, energy efficiency and energy conservation were identified as one of the priorities of reforms.

Implementation of energy efficiency and energy saving measures is a political activity aimed at meeting the needs of social groups. Energy efficiency and energy conservation are not only policy, but also politics, that is an area in which the struggle for power is happening.

The residential sector is one of the most important objects of energy efficiency and energy conservation policy. According to experts, energy efficiency of houses in Ukraine is four times lower than European indicators.

The state had paid attention to energy conservation policy before. The framework law in this area was adopted in 1994. However, according to the European Commission, the lack of mechanisms for implementing energy efficiency and energy efficiency policy was a disadvantage in Ukraine.

The Ukraine-2020 Sustainable Development Strategy assesses the strengthening of energy independence as one of the reforms priority. In November 2015, the government approved the National Action Plan for Energy Efficiency. The residential sector was firstly recognized as a priority for energy efficiency and energy conservation.

The Cabinet of Ministers of Ukraine has started implementation of the program of compensation of loans aimed at the energy saving and energy efficiency measures for individual households and condominiums. The government has also encouraged local governments to develop regional compensation programs.

An intensive legal provision of energy efficiency and energy efficiency policy took place in 2017. The Law *On the Energy Efficiency Fund* was adopted. Its tasks are attraction of investments, introduction of instruments for repayment of loans, recommendations for energy efficiency projects, provision of long-term financing from the state budget and international financial organizations, introduction of energy audit of buildings, etc.

The law on the registration of heat and water was also passed. The law provides for the introduction within 1-3 years full accounting in multi-apartment buildings.

The third most important law was the law *On Energy Efficiency of Buildings*. It provides for mandatory certification of buildings' energy efficiency and regulates the activity of energy auditors.

The above does not mean that the legal framework for energy efficiency and energy saving in the residential sector has been completed. The most important part of reform should be the formation of citizens' interest in implementation of energy efficiency and energy saving measures. Monetization of subsidies is on the foreground. It is able to strengthen public confidence in government policy in the field of energy efficiency and energy conservation, as well as investment resources. Ministry of Finance of Ukraine issued a project of monetization. The model of monetization was chosen at the level of service providers, not consumers. We think that this model will not contribute to the formation of citizen's interest.

The implementation of the Law *On the Peculiarities of Realization of the Right of Ownership in an Apartment Buildings*, adopted in 2015, in connection with the obligation to establish condominiums and the management companies is required.

The components of energy conservation policy should be the adoption of the new Housing Code and the Law *On Housing and Communal Services*. The fate of these laws is intensely influenced by contradictions between social groups, in particular between monopolists in the field of services provision, houses managing companies, etc. There is a danger of ignoring the interests of consumers. This danger is determined by a higher degree of consolidation of financial capital than civil society.

Keywords: energy efficiency, energy saving, legal basis, residential sector, condominium.

УДК 32.019.51

О.В. КУКУРУЗ

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ОРГАНІВ ВЛАДИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Розглянуто два поняття, які зустрічаються в польській науковій літературі – «інформаційна політика» та «комунікаційна політика». В першому понятті акцент робиться на односторонньому наданні інформації від влади до громадян, а в другому – на важливості отримання зворотної інформації від громадян до влади. З'ясовано, що в політичних документах та правових актах Республіки Польща визначено цілі, спрямовані на налагодження ефективної комунікації між органами влади і громадянами, але на практиці поки-що переважає зосередженість органів влади лише на наданні суспільству певної інформації про їх діяльність. На думку автора, комунікаційну політику можна назвати бажаним вищим рівнем політики в сфері управління інформацією.

© КУКУРУЗ Оксана Володимирівна – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу правових проблем політології Інституту держави і права м. В. М. Корецького НАН України